

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

у профільній школі

ПЛАН

1. Аналіз чинних нормативних вимог щодо навчання ІМ у старшій школі.
2. Мета навчання іноземних мов у профільній школі.
3. Загальна характеристика рівнів профільної школи (стандарт, академічний, профільний)
4. Напрями активізації процесу вивчення ІМ у профільній школі.
5. Психофізіологічні особливості старшого шкільного віку.
6. Можливості запровадження індивідуалізації навчання ІМ
7. Цілі навчання
8. Зміст навчання

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОВОЛОДІННЯ ІМ

РІВНІ	Кількість занять з ІМ на тиждень	Очікуваний рівень володіння ІМ
Стандарту	2	B1
Академічний	3	B1+
Профільний	5	B2

ХАРАКТЕРИСТИКА ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИВЧЕННЯ ІМ НА СТАРШОМУ ЕТАПІ

Рівні навченості, що починаються з літери **В**, позначаються, як *незалежний користувач* або *середній рівень* володіння ІМ.

- **В1 (середній рівень)** – характеризується здатністю взаємодіяти, використовуючи ІМ, та досягати своєї мети в багатьох типових ситуаціях, що вивчалися у школі.
- **В1+ (сильний середній рівень)** є рівнем володіння ІМ, що вимагається при вступі до ВНЗ, і передбачає здатність взаємодіяти засобами ІМ у більшій кількості ситуацій та, задіюючи більшу кількість інформації, ніж В1.
- **В2 (вище середнього рівня)** - уможлиблює міжкультурну взаємодію з певною мірою побіжності та безпосередності, що робить регулярну взаємодію з носіями мови можливою без напруги для кожної з сторін.

(детальніше див.: ЗЄР)

МОЖЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ навчання ІМ у старшій школі

- Використання таких **методів, форм і засобів** навчання, що передбачають **соціальну взаємодію школярів** у процесі спілкування у типових ситуаціях, а також **активних методів** навчання.
- Організація **дослідницької та проектної роботи**.
- Залучення до навчального процесу **новітніх технологій**, у тому числі **ІКТ**.

- У класах із профільним навчанням ІМ викладання **курсів за вибором**, що визначаються з урахуванням бажань учнів і об'єктивних можливостей школи.

Рекомендовані курси (профільний рівень) – література, країнознавство, ділове мовлення. основи перекладу. Додаткові – туристична сфера, соціолінгвістика, лінгвокраїнознавство, культура і мистецтво.

- **Врахування** у вивченні ІМ життєвого та навчального **досвіду учнів, їх інтересів, схильностей.**

- Спрямованість навчального процесу на **підвищення рівня когнітивного розвитку** учнів, що стимулює їхню навчальну діяльність.
- **Соціокультурне спрямування** навчання (*вироблення адекватної соціокультурної поведінки, усвідомлення власної національної ідентичності, розвиток готовності до міжкультурного спілкування*) за рахунок: **інтерактивних методів навчання, рольових ігор, навчальних ситуативних завдань, парних і групових форм роботи та використання автентичних навчальних матеріалів.**

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ

- 1. Принцип комунікативної спрямованості** навчання, що передбачає спеціальну організацію навчання, яке забезпечує належний рівень практичного оволодіння ІМ в усній і писемній формах.
- 2. Принцип ситуативності та тематичної організації навчального матеріалу**, які створюють умови для адекватного здійснення ідеї комунікативності. За змістом оволодіння мовою відбувається у межах тем, визначених програмою, а основною формою організації спілкування вважається мовленнєва ситуація.

3. **Принцип урахування особливостей рідної мови**, а також досвід, набутий учнями у її вивченні, які дозволяють прогнозувати можливі труднощі у навчанні іноземної мови і таким чином раціоналізувати навчальний процес.
4. **Принцип усвідомленого навчання**, який враховує якісну своєрідність оволодіння ІМ. Він передбачає не тільки усвідомлене використання мовних одиниць відповідно до їхнього значення, форми і особливостей вживання у мовленні, але й до ситуацій спілкування та сфери мовленнєвих функцій кожної мовної одиниці.

-
5. **Принцип урахування вікових особливостей учнів старшої школи**, який зумовлює добір спеціальних методичних підходів та змісту для спілкування.
 6. **Принцип збалансованого та взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності**, який враховує їхні спільні психологічні механізми та спирається на використання максимуму відповідних аналізаторів для досягнення належного рівня сформованості умінь і навичок.

- *Основним засобом навчання є підручник. Додатковими – робочі зошити, аудіо- та відеоматеріали, книжки для домашнього читання, тестові завдання тощо.*
- *Пріоритетними вправами є **комунікативні**, проте їх використання стає можливим за умови попереднього використання **мовних і комунікативно спрямованих**.*
- *Основною формою навчання є **урок**, додатковою – **лабораторні роботи** (наприклад, з використанням ІКТ).*

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

- **Мислення – активи:** словесно-логічне, абстрактне, продуктивніше, систематичніше, гнучкіше, оригінальніше. Досвід розумової діяльності, індивідуальний стиль (когнітивний і пізнавальний), індивідуально раціональні способи сприймання, запам'ятовування та мислення; логічні операції (аналіз, синтез, порівнянням, абстрагуванням, конкретизацією, узагальненням), здатність ставити цілі, розв'язувати проблеми, і критично оцінювати результати, схематично виражати знання. **Пасиви:** переоцінка своїх знань і розумових здібностей, криза ідентичності.

- **Сприймання – активи:** довільність і осмисленість з опорою на знання та досвід, вибірковість, що дозволяє відділити потрібне від непотрібного.
Пасиви: вибірковість у поєднанні з неповною адекватністю оцінки подій, що призводить до ігнорування "непопулярних" предметів, тем, завдань.
- **Увага – активи:** довільність, вибірковість, свідоме розподілення і переключення, значна роль мимовільної уваги з опорою на зацікавленість.
Пасиви: вибірковість у поєднанні з неповною адекватністю оцінки подій, що призводить до ігнорування "непопулярних" предметів, тем, завдань.

- **Мовлення – активи:** використання для самореалізації, самовираження та самоствердження, зацікавленість у покращенні якості свого мовлення рідною та іноземною мовами, розширення активного і пасивного словників, схильність довірливо спілкуватися з друзями (88%) і подекуди з батьками (29%).
Пасиви: більша зацікавленість у самовираженні, ніж у співрозмовниках, відмова від використання іноземної мови на уроці як засобу спілкування, якщо рівень володіння нею низький порівняно з рідною, недовіра до вчителів як до партнерів по спілкуванню (довіряють 4 %).

- **Пам'ять – активи:** розвиток довгочасної пам'яті, осмислене довільне запам'ятовування, активне мимовільне запам'ятовування за умови зацікавленості, розвиток способів раціонального та логічного запам'ятовування (поділ матеріалу на смислові групи, смислові одиниці, застосування порівняння, використання особливостей своєї пам'яті).

- **Інтереси – активи:** спрямованість на самовизначення і самореалізацію в майбутній професійній діяльності, зацікавленість в завданнях, що дозволяють соціалізуватись, та в навчанні, що асоціюється з позитивним образом майбутнього, здатність і схильність узгоджувати свої потреби та прагнення з баченням майбутнього, схильність будувати плани і ставити цілі, активізація спілкування з однолітками з опорою на вищу вибірковість особистих контактів, цікавість до своєї особистості, до вибору "правильних" моральних установок до осмислення навколишніх подій. **Пасиви:** криза ідентичності, що характеризується одночасним ростом вразливості і потенціалу особистості.

- **Емоційна активність – активи:** чутливість, інтерес до пошуку найсучаснішої інформації, схильність до співпраці. **Пасиви:** образливість, емоційна нестійкість в умовах кризи ідентичності.
- **Уява – активи:** творча уява стає керованим процесом, відтворююча продовжує розвиватись.

Використання теорії множинних інтелектів Х. Гарднера як засобу індивідуалізації навчання ІМ

- а) **словесно-лінгвістична** здібність – це схильність до використання прийомів та стратегій, пов'язаних з читанням, письмом, розказуванням історій, запам'ятовуванням слів і дат; конструюванням міркувань та обґрунтувань; веденням конспектів, обговоренням, дебатами тощо;
- б) **логіко-математична** здібність означає схильність до прийомів і стратегій, що ґрунтуються на індуктивних і дедуктивних міркуваннях, класифікації та категоризації інформації, віднайденні зв'язків між поняттями тощо;

- **в) просторова** здібність – це схильність до способів навчання, що передбачають застосування візуалізації, розумової маніпуляції об'єктами, пазлів, таблиць і схем, малюнків, нарисів, картин, візуальних метафор і аналогій, відео й кіно;
- **г) рухово-кінестетична** здібність проявляється в активному використанні учнями прийомів і стратегій, пов'язаних із фізичними рухами, до яких належать, наприклад, усі невербальні комунікативні стратегії, що задіюють використання мови тіла, міміки, тощо;

- д) **музична** здібність передбачає чутливість до звуків, музики, ритмів, інтонації й інформації, що сприймається на слух. Це зумовлює використання учнями і відповідних способів дій як, наприклад, інтенсивне використання носіїв звукової та відео інформації: аудіо- та відеокасет, дисків; проговорювання інформації вголос тощо;
- е) **міжособистісна** здібність зумовлює чутливість учнів до настроїв, почуттів, темпераменту, мотивації інших; вони здатні співпрацювати з метою робити щось у групі, ефективно спілкуватись, проявляти емпатію. А тому вони схильні до прийомів і стратегій, що передбачають співпрацю з іншими.

- **є) внутрішньоособистісна** здібність характеризує учня як інтроверта, здатного зрозуміти свої емоції, цілі, мотивацію; сильні і слабкі місця, оцінити свій спосіб мислення, зрозуміти свою роль у взаєминах з іншими. Найефективнішими способами дії для таких учнів є ті, що дозволяють сконцентруватись на предметі на самоті.
- Три останні здібності – *природнича, духовна (екзистенціальна)* та *моральна*, проявляються у вивченні ІМ лише опосередковано та практично не впливають на застосування учнями способів навчальної діяльності у вивченні ІМ.

Індивідуальні стилі навчання

а) **учні з провідним зоровим аналізатором (visual learners)** надають перевагу прийомам та стратегіям, що задіюють діаграми, схеми, таблиці, ілюстровані книжки, картини, відео; використовують кольорові маркери для позначення важливої інформації в тексті тощо. Цей стиль відзначається схильністю учня до використання “візуальних” слів і виразів та підвищеною увагою до зовнішнього вигляду предметів, осіб тощо;

б) учні з провідним слуховим аналізатором (auditory learners) схильні до використання способів учіння, що містять обговорювання, дебати, проговорювання, читання вголос, слухання інших або магнітофона, диктування, складання розповідей тощо. Стиль ідентифікується вчителем через схильність учня до “аудіальних” слів та виразів, що вказують на важливість для учня слухових вражень;

в) учні з провідним кінестетичним аналізатором (tactile / kinesthetic learners) найкраще думають і навчаються при застосуванні рухів: прослуховування навчальних матеріалів у навушниках під час ходьби; обговорення теми, рухаючись від одної малої групи до іншої тощо. Для цих учнів характерні кінестетичні слова та вирази типу “я відчуваю, що...”, “давайте перейдемо до...” тощо.

Когнітивні стилі

- а) конкретний послідовний;
- б) абстрактний послідовний;
- в) конкретний непослідовний.